

Издава уторком, четвртом и суботом.
ПРЕДПЛАТА: на Краљевичу, БКС
мјесечно Д 15; тромјесечно Д 40;
на Италију мјесечно лира 6; по-
једини број 30 центева. Огласи
по цјенику. Поједини број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Поштарина плаћена у готову.
Издаје: Окружни Одбор Народне
Радикалне Странке у Шибенику.
Одговорни уредник: Шоиро Такећ.
Телефон број 80.
Штампа: Нова Штампарија - Шибеник.

Година II. ШИБЕНИК, сриједа 16. маја 1923. Број 86.

Срегивање државних finansija.

Jedan od najtežih problema u našoj državi bez sumnje je finansijski problem, jer od njezova riješenja ovise riješenja mnogih drugih pitanja.

Od prvoga dana našega oslobođenja, polije stvaranja naše ujedinjene države, iz godine u godinu naše su finansije zapadale u sve gori položaj, tako da su u svoje vrijeme, ne bez razloga, zabrinule cijeli privredni svijet. Nesređenosti naših finansija ima mnogo razloga: unutrašnje nesređene političke prilike, preopterećenje državnoga budžeta, nesrećan poreski sistem (danas imamo četiri poreska sistema u državi), zbog čega su kukavni prihodi od neposrednih poreza, preopterećenost uprave raznovrsnim socijalnim i državnim zadacima, golemi činovnički aparat (preko 200.000 činovnika, više nego dvostruko od Čehoslovačke), a onda što je najgore, slaba ili nikakva privatna inicijativa itd. Činovništvo, slabo plaćeno, radi preko volje, površno obavlja svoje dužnosti, a često i sabotira i provodi pasivnu rezistenciju. Kvalitativno najsposobniji ostavljaju državnu službu, a ostaju slabiji. Ovakav rad činovništva, i ako bi se dao donekle shvatiti, neda se nikako opravdati. Jer, kad bi činovništvo, od najvišeg pa do najnižeg, obavljalo savjesno i revno svoj posao, nestalo bi mnogoga zla, koje smeta sregivanju države, a s tim zajedno i uređenju činovničkih beriva. Jer kako da se činovnicima povise beriva, kad mnoga ona nadležstva, koja bi morala biti aktivna, iskazuju pasivu?

Glavni uzroci svih državnih trzavica, unutrašnjih kao i spoljašnjih, obično su plod nesređene ekonomske i finansijske politike. Pred dolazak Mussolinijev, Italija je bila u onom položaju, u kom Rusija pred revolucijom 1917. Ali kad je Mussolini u državi zaveo red i rad, kad je provedena radikalno redukcija činovništva, kad su ukinuta mnoga nadležstva, smanjio se državni rashod a Italija se počeo oporavljati. Kad se pak kod nas počelo što riješavati malo radikalnije, tad se digne graja sa svih strana, kako se progone pristaše ove ili one partije, ili pak ovo ili ono naše pleme, a neće da se uvidi, da je taj korak učinjen u opštem interesu, državnom.

Smanjiti državne rashode je najglavniji, ali i najteži zadatak, u saniranju državnih finansija. I da bi se smanjili državni izdaci i izveli drugi radovi na poboljšanju državnih finansija, potrebna je parlamentarna većina i jaka vlada, koja je odlučna da pristupi sregivanju državnih prilika.

U osobi današnjeg ministra finansija, dra. Milana Stojadinovića, imamo finansijera prvoga reda, te se možemo s pouzdanjem nadati da će se naše finansije urediti, ako budemo imali ovakovog stalnog ministra finansija, jer je i to jedan važan uslov. Radikalna homogena vlada sa svojim odregjenim i jasnim programom i ministar dr. Stojadinović, dobre su garancije, da će naše finansije, kao i svi državni poslovi ubrzo poći nabolje.

Prva dužnost, koja se sada novoj vladi nameće jest smanjiti neka državna nadležstva, takogjer ukinuti i neka ministarstva i svesti ih na minimum. Tim bi se smanjili državni rashodi. Zatim provesti radikalnu redukciju činovnika, i onda donijeti činovnički zakon i urediti činovnička beriva tako, da se činovniku obezbijedi

život. Istodobno treba raditi na izjednačenju poreskog sistema za cijelu državu, poboljšati trgovački bilans, izvesti jedinstvene zakone, pristupiti izgradnji saobraćajnih puteva, u prvom redu jadranske željeznice, i tada će nastati nov život u našoj državi i naš će dinar sasvim drukčije stajati, takmeći se sa ostalim zdravim valutama.

Većina naših današnjih političkih stranaka nema izraženog programa i nesposobne su da shvate državne potrebe. Strančarstvo, ono najniže, uličarsko, njih je zaslijepilo i pred sobom ne vide ni države ni naroda. A velike državne potrebe trebaju jaku stranku, zrelu i sposobnu, koja ima ljudi, koji su sposobni da vode državne poslove i koji shvaćaju prilike u kojima se nalazimo.

Ali naša opozicija, naši Radići, Korošci, Pribičevići, Davidovići i kako se sve ono zove ta šarena družina, to ne uvigaju, njima je cilj da ruše, ne da izgrajuju. Tako se ne gradi država. U radu i štednji je spas, a ne u rušenju i to će pokazati današnja radikalna vlada.

Engleska i Italija.

Na razne načine komentariše se posjeta engleskog kraljevskoga para u Rimu. Dok jedni pripisuju ovoj posjeti veliko političko značenje, drugi je smatraju običnim aktom kurtoazije prema talijanskoj kraljevskoj kući.

Njemačka i mađarska štampa piše, da ova posjeta znači obrazovanje novog saveza u Evropi: englesko-talijanskoga. I svoje želje oni već vide kao stvarnost, pa pišu, kako se ovaj novi blok sprema na borbu c Francuskom i Malom Antantom. Na taj način raspala bi se Antanta, koja je stvorena za vrijeme rata, a Njemačka i Mađarska mogle bi mirne duše, poderati mirovne ugovore i uzeti svoj revans.

Ali ovo su želje i ništa više. Ova je posjeta odista jedan akt kurtoazije engleske kraljevske porodice prema Savojskom domu. Poznato je, da se radilo da ove dvije kraljevske kuće doguju u rodbinske veze ženidbom engleskog princa talijanskom princezom. Do toga nije došlo. I sada poslije udaje princeze Jolande, posjeta engleskog kraljevskog para u Rimu imala je da pokaže, kako neuspjeli pokušaj ovih dvaju dvorova da stupe u rodbinske veze, nije ni u koliko uticao na srdačne prijateljske odnose između dvaju dvorova.

Što se tiče režima i unutrašnje situacije u Italiji, ova posjeta s tim nema nikakove veze. Bez dvojbe da engleski politički krugovi gledaju sa simpatijom na sregivanje unutarnjih prilika u Italiji i slabljenje komunizma, što je javno rekao u svojoj poruci talijanskom narodu sam Lord Curzon. Ali Dvor i britanska vlada daleko su od toga da bi mogli izjaviti svoje simpatije jednom diktatorskom režimu, koji je oborio ono, što je svakom Englezu najsvetije: pravo potpunice lične slobode i parlamentarni režim

»U Italiji i u Engleskoj — veli «Corriere della Sera» — monarhija ni danas nije izgubila prestiž i autoritet. Sastanak između vladara ovog puta mora biti značajan i plodan kao što su nekad bili slični sastanci prije rata». Sudeći po zvaničnim govorima i komentarima engleske i talijanske štampe, on je to i bio. Sastanak suverena dviju velikih sila potvrdio je »staro prijateljstvo«, kako reče talijanski kralj i »osjećaje prijateljstva i štovanja« kako se izrazio

engleski kralj. U zdravici talijanskoga kralja inaju i ove značajne riječi: »Isti ideali koji sačinjavaju bitnu osnovu naših civilizacija ne mogu a da se ne podudaraju u težnjama i nastojanju kako na području uzajamnih nacionalnih interesa tako i širem području odnosa megu narodima. Izražavamo želju, da će britanski narod biti voljan, da se ponova nagie uz talijanski narod na djelu koje nas sutra čeka«. Na ovo je engleski kralj odgovorio: »Kad bacim pogled na istoriju naših dvaju naroda, promatram punim pouzdanjem njihove buduće odnose, siguran da nikakav oblak neće moći potamnitii slavu ovih uspomena niti zasjeniti sjaj ovih ideala, koji su ovim narodima zajednički, i od kojih zaista ovisi budući pravac napretka i civilizacije«.

Govori, koje su dva suverena izrekla 7. ov. mj. na Kvirinalu bez dvojbe imaju i veliko političko značenje. Oni potvrđuju dva fakta: da veze koje odavna datiraju između Engleske i Italije nisu oslabile i da vlade obiju država namjeravaju i u buduće zajednički raditi na riješavanju svih političkih problema, koje je rat donio. U kojoj će se formi ova suradnja manifestovati, još se ne može reći. Ali poznajući engleske tradicije i sudeći po izrazima vladara, sa sigurnošću se može isključiti, da se radi o savezu bilo u kojoj formi.

Između Italije i Engleske postoji cijeli niz sitnih neriješenih pitanja, te će se vjerovatno sada pristupiti njihovom likvidiranju, kako je to predviđeno u 13. točki Londonskoga pakta od 26. aprila 1915 godine. Takogjer i pitanje reparacija i obezbjeđenje francusko-njemačke granice interesuje obe države podjednako. Njihova se gledišta približuju, a to se vidjelo na svim dosadašnjim sastancima. Francuski odgovor na njemačku notu još ih je više primakao. Engleska i Italija misle, da se pitanje reparacija što prije riješi uz učešće svih saveznika na bazi koji bi saveznike zadovoljila a ekonomski i politički ne bi potisnula Njemačku. Vjerovatno da je i u pitanju bliskog Istoka došlo do sporazuma između ovih dviju država, jer se i u tom pitanju njihova gledišta približuju.

Pitanje reparacija je jedino pitanje, koje može izazvati nesuglasice između Engleske i Italije s jedne strane i Francuske i Belgije s druge strane, ali to pitanje nije takovo da bi moglo dovesti do raspada Antante i do stvaranja englesko-talijanskog bloka. Imperialističku politiku Italije na Sredozemnom moru proti Francuskoj i u jugo-istočnoj Evropi proti Maloj Antanti, naročito proti našoj Krajevini, Engleska neće nikada podupirati, a za samu Italiju takova bi politika značila vratolomiju, jer joj ona nebi nikada donijela pozitivnih političkih i ekonomskih rezultata, koje joj može donijeti miroljubiva politika i prema Francuskoj i prema Maloj Antanti. Uostalom Italija nije sposobna da vodi imperialističku politiku jer joj nedostaju glavni uvjeti za to.

Talijanski kralj u Rumuњskoj.

Prema vijestima iz Rima talijanski će kralj doskoro putovati u Rumuњsku Radi toga je talijanska vlada zamolila našu vladu, da se talijanskom novinarkama dozvolii da šaleu depеше uz dopust Ministar pošta i telegrafa dozvolio je, da se novinske depеше mogu slati bilo iz naše drжаве bilo iz inostranstva preko naše drжаве u polovinu tarifne cijene.

Nj. V. Kraljica na Sušaku.

I ako je u subotu 12. o. mj. stigao «Kara-gjorgje» sa Nj. V. Kraljicom dosta kasno u baskarsku luku, to je ipak cijeli Bakar bio na obali i čekao svoju Kraljicu. Dok je parobrod ulazio u luku i pristajao, masa naroda oduševljeno je pozdravljala Kraljicu i klicala Kralju i Domovini.

U nedjelju u jutro, nenadano Nj. V. Kraljica sa Kraljicom majkom i grčkom princesom Irenom sjela je u auto i preko Kostrene dovezla se na Sušak. Čim je došla na Pećine, narod je prepoznao svoju Kraljicu, istrčao na ulicu i pozdravljao. Kraljica se dovezla na Jelačićev trg, baš do riječke granice i kod mosta se zaustavila. U jedan čas sav Sušak je bio iskičen zastavama, a narod se kupio oko automobila i svijetom posipao Kraljicu, koja je neprestano sa veselim smiješkom na usnama zahvaljivala. Sa Sušaka je Kraljica pošla na Trsat, a onda kroz Dragu na Sv. Kuzam, gdje je čekao dvorski vlak.

Radićevci u Beogradu

По други пут ово долазе Радићеви делегати у Београд. I ovaj put oni se sastali sa istim onim licima, sa kojima i prije: Pašićem, Ljubom Jovanovićem i M. Gjuričićem. Takogier su posjetili i privremenog predsjednika skupštine d.r. Peleša. Ni s jedne ni s druge strane nijesu dane nikakve izjave, po kojima bi se moglo točno suditi zašto su Radićevi delegati došli u Beograd i što im je odgovoreno. Oni su se povratili u Zagreb, izjavljujući novinarima da su zadovoljni svojim putem u Beograd i da uvijaju da radikali ispravno gledaju na naše prilike. I bez tih njihovih izjava, javnost je znala, da današnja vlada i uopšte radikalna partija ispravno gleda na naše prilike u zemlji i da joj je cilj da zemlju uredi, da je učini naprednom u svakom pogledu da obezbjedi sve članove i sve slojeve naše Domovine. Ali Radićevci d.r. Krnjević i drugi, ne rekoše ništa što misle oni i Radić, hoće li i oni početi jednom da rade na korist naroda i države, da izgraju, a ne ruše i ono što je već mukom stečeno i urejeno.

Ako Radić uistinu hoće ovu državu, ako ljubi svoj narod, on se mora odreći svoga dosadašnjeg rada, destruktivnog i započeti novi konstruktivni. Treba da izagje pred narod, reče mu da odlazi u Beograd da gradi, a ne da «obara», da narodu istjere iz glave republiku, kao što je i iz njegove ishlapila. Tek tada će se moći ozbiljno s Radićem pregovarati. Ako Radić i drugi hoće da budu narodni poslanici, da imaju imunitet, treba da dadu verificirati svoje mandate, da polože zakletvu Kralju i Ustavu u Skupštini.

Znamo da je teško uzmicati, ali ako Radić iskreno hoće sporazum, bolje je da uzmakne sada nego poslije, jer što kasnije tim gore po njega.

Лењин у њемачкој служби.

Берлински „Vorwärts“ доноси нека открића о Лењину за вријеме свјетскога рата, која објашњају улогу болшевика у издаји 1917 г. Пред неколико дана бечки комунисти су по налогу из Москве понудили аустријској влади велике своте у злату, ако се совјетској влади даду сви подаци о Лењином боравку у Аустрији. Попуда је увелике зачутила аустријске функционере, који су се одмах ставили на посао да претражују архиве на Бал-плацу (министарство спољних посала) и архиве аустријске полиције. Напокон им је успјело наћи једно важно писмо њемачкога главнога штаба, који тражи да се потајно строго пази на Лењина, који је стигао на Семеринг, да се одмара. У том су писму слиједиће тачке: 1. Лењин се налази у служби информативног урда њемачкога генералнога

штаба; 2. Лењин је већ учинио важних услуга њемачком главном заповједништву и 3. Лењин управља акцијом, којој је сврха да успјешно деморализацију руске војске.

Писмо завршава: Пошто су Лењину познате све тајне њемачкога главнога штаба, то влада бојазан, да би х он могао открити на штету Њемачке. Из једног другог документа разабире се, да је Лењин примао великих новчаних потпора са стране Њемачке, за што бржи и успјешнији рад.

Ови документи најбоље доказују, како су болшевици служили непријатељу своје домовине и народа у најкритичнијем часу и како је болшевизам остварила заправо Њемачка.

„Привредник“ у служби народа.

Аустрија је радила, као што је познато, систематски и успјешно на истребљењу наше нације. По варошима потисла је Србе готово сасвим, а из многих села и читавих некад српских нестало је чак Срба ратара, особито из плодних крајева Војводине. Гдје нас нису сасвим сузбили, ту су нас преполовили.

И кад је било најгрђе, онда се тргоше под конач прошлог столећа наши напредни Срби привредници преко Саве и Дунава, а са њима прискочило је и прихватило ту борбу у брао цијело Српство. Почело се на све стране живо, смишљено и успјешно радити на приредном окупљању, обнови и напретку српског племена у Аустро-Угарској и Босни. „Привредник“ и његови људи предначили су и убрзо се око њега окупило 10.000 чланова и повјереника, који су заиста сарађивали и борили се за привредни и народни опстанак.

За петунаест 30 година тога рада основано је по варошима сто педесет што великих што мањих, чисто српских банака и штедионица, а у 140 до 150 села основате и добро вођене су чисто Српске Земљорадничке Задруге, у које су се окупљали и гдје су се снажили и подизали српски ратари. Хиљаде и хиљаде бивших сиромаша Срба, бескућника, ратара, туђинских надничара без куће и кућништа, и без своје мотике, данас су врло напредни и богати домаћини. Кренуло се једном ријечи напријед, тога не задржа и не заустави нико више.

Осим тога збринуо је „Привредник“ од 1897 године до свјетскога рата преко десет хиљада, а до сад преко 13.000 ђачића као шегрчиће од 60 разних привредних струка и послова. Разумије се, да је за вријеме рата обустављен сваки српски, а нарочито „Привредников“ рад, а кињези и прогонима не бијаше ни краја ни конца. Од 1904 до 1908 године збринуо је „Привредник“ и из Србије 600 ђачића, а из Црне Горе 150. Али године 1908 забрањена му је свака веза са српским краљевинама.

Сада је по опној жељи најпознанијих кругова премјештена „Привредникова“ централа у нашу престоницу, у Београд, јер је сад послје рата амд најужњији тај рад. Разумије се, да све остало остаје по старом, све филијале, пододбори, повјереништва „Привредника“ продужују као и досад, али је централа у Београду, гдје је прије било забрањено „Привреднику“.

Хиљаде и хиљаде „Привредникових“ старијих питомаца данас су већ врло корисни, напредни, угледни самостални господари и домаћини својих породица у 700 мјеста, цијеле наше државе. Међу „Привредниковим“ питомцима има већ и неколико стотина милионера.

И тако се вјечито прогоњени и узнемиравани „Привредник“ склониио данас на своје право, мирно и сигурно мјесто у Београд, гдје је одмах по свом пресељењу почаштеи посје-

тама нашег Краља, разних министара, достојанственика и најугледнијих Срба и Српкиња — пријатеља тога рада. Препоручује се свакоме ко жели наш напредак, да оде до „Привредника“ (Студеничка ул. бр. 62), гдје ће упознати ту јединствену корисну установу, гдје ради у пет великих соба, десетак сталних стручних чиновника од тога посла на збрињавању, спремању и издињању наше омладине рада и напретка из свију крајева и слојева.

Тек кад човек види „Привредник“, тек онда осјети како је нужно, корисно и од неописиве вриједности, да се сви крајеви и слојеви користе „Привредниковим“ одличним уредбама, то јест да сваке године треба одбрати и „Привреднику“ препоручивати све добре, способне Србе ђачиће од 12—13 год., јер „Привредник“ прима увијек све што ваља, што је способно и сигурно.

„Привредник“ каже свагда: Ко је богат, тај ће лако збринути своју дјецу, али што ћемо са онима који нису богати, гдје има више дјеце, или гдје се улће тежи живи?

Све што није абринуто, али је ваљано, способно, сигурно, све то треба сваке године препоручивати „Привреднику“ прима као свога питомаца на своју бригу, о томе не треба даће бржити ни трошити, пека се само свако држи свога реда.

Ради даљих упутства о слању ваљаних — способних ђачића — на занате, треба се обратити на адресу: „Привредник“, Београд, Студеничка ул. 62.

Izlet učenika učiteljske škole.

U nedjelju, 13. o. m. učenici 3. i 4. tečaja mjesne učiteljske škole, u pratnji upravitelja i svojih nastavnika, a u društvu mjesnih učiteljica, bili su na izletu do Knina, da pregledaju uzorno državno imanje i poljodjelsku školu na «Glavici». Radi kiše, koja se je toga dana izlila i koja je izletnike pratila putem do Knina, nije bilo moguće obači sve imanje na polju. Pregledaše zato školu i gospodarske zgrade, staje krava i bikova, sirarnicu, svinjak, pčelinjak, pa strojeve, te cvjetnjak, svuda pračeni i upućivani zgodnim i poučnim tumačenjima g. upravitelja Mrorovića i agronoma g. Zlatara, koji izletnike dočekaše još na stanicu i osobitom susretljivošću i uslužnošću staviše im se na raspoloženje sve do povratka u Šibeniku. G. Mrorović je na «Glavici» ponudio sve izletnike mlijekom i sirom, lijepim i ukusnim domaćim proizvodom.

Iza objeda popeše se učenici i učitelji na historijsku kninsku tvrđavu, gdje na ruševinama čitahu jednu slavnu stranicu naše stare povjencesice, i sa čijih se zidina diviše prekrasnoj, rajskoj i bogatoj okolici kninskoj. Najzad obigloše muzej, gdje su, — prelazeći očima s kamena na kamen, vogjeni lijepim i uvjerljivim tumačenjima zaslužnog arheologa g. Maruna — slušali divne priče iz velikih dana naše najstarije historije veličine i slave.

Koristan i poučan, a lijep i zabavan je bio izlet i izletnici uživahu u prekrasnoj prirodi i upoznaše se s uzornim gospodarstvom i čuše priče i vidješe spomenike iz jednog velikog i sjajnog odtomka naše najstarije prošlosti.

Još prije ovog izleta — prije nego što će da obilaze okolicu — učenici su sa svojim nastavnicima razgledali važnije znamenitosti grada Šibenika, meglu prvima divnu baziliku, i obigloše veća industrijska poduzeća kao «Sufid», Radio-stanicu, tvornicu tkanice i leda, tvornicu likera G. S. Matavulja. Svuda su primani osobitom susretljivošću, upoznavahu se odnosnim industrijama, a kod g. Matavulja bijahu i na osobiti način pogočeni.

Želja je učenika i nastavnika da s ovim ne završe svoja poučna obilazjenja i izlete, već da bar obigiu ono što najbliža okolica šibenska ima vrijedna da pokaže.

Домаће вијести.

Мајске скупштине „Просвете“. Примамо од „Просвете“: Сви одбори и повјереници «Просвете» треба да одрже годишње скупштине у мјесцу мају. Молимо све одборе и повјеренике, да одмах по скупштини, а најдуже до 5. јуна пошљују скупштинске извјештаје, обрачунае и новач Главном Одбору «Просвете» у Сарајеву. Они одбори и повјереници, који из ма кога разлога не одрже скупштине треба svakako да обрачунају и прикупљени новач пошљују до коначног маја Главном Одбору «Просвете».

Киша. У ноћи од суботе на недjelju и у недjelju у јутро пало је нешто кише. I ако није накисо, колико је потребно, то је и ова киша увелике користила жити, поврцу и виноградима. Ако доврзо pane још једна, добра киша, Далмација обећава добар род.

Šibenik у очима странака. Ко год дође у Šibenik и остане у њему који дан, погје из њега разоћаран. Тако у љубљанском «Јутру» опisuјући један словенски новинар свој пут по Далмацији вели за Šibenik, да у њему влада «nacionalna indolencija и pijančevanje. Град има divan изглед, сличнi Напуљу или Carigradu са морске стране. Електрична расвјета је врло добра. Хотели су неуредни, конобари неotesани, подворба испод сваке критике. Нико не зна да каже кад иде жељезница и пароброди за Split. У политици је такoјер потпуна dizorijentacija. «Orjuna» на својим просторјима има upadljivu tablu, али по ulicama се чује више talijanski него hrvatski». Evo ovakav Šibenik изгледа у очима странца. I ако сва ова opažanja nisu točna, то су ipak нека veoma točna, pogotovo она у pogledu hotela и posluге.

На уважење. Примамо од опćинске управе: На билежку на последњем броју „Народне Страже“, да се стари списи и upisници из опć. архива продавају трговцима као стари папир, не одговара истини. Стари upisници као и многа друга uređovna pomagala, n. pr. стари коначни раћуни, predраћуни, благајнички дневници, записници пољских šteta, upisници мртвих и слично дошли су у трговине и друге радње још за talijанске okupacije, кадno су при овој опćини два—три намјештеника тобоже сregјивала опć. архив, и из њега изабацила све, што су држала непотребним, сувшним и upoцје за опćински архив материјалним баластом. У осталоме, чланкописас је узео одвећ озбиљно ствар, jer ма колико не био бесприкоран поступак опć. управе за тај. okupacije, у поступку ванју шта такoва трећа ipak добро разlikovati, што је вриједно да буде саћувано, а што се може да skartira из једног архива. Саћувати све благајничке дневнике, нема практичне вриједности, кад и све намјесце послје станovitог рока постају безвриједне, а гледе историчке вриједности њихове, та је doista врло чедна и ограничена крај других статистичких података и крај списа економско-administrativне naravi, који bivају, у потпуном реду редовно сраћуnани у посебним pozicijama. Под народним управима у Šibeniku није се никад десило, да би се стари т. j. списи или upisници од које званичне вриједности продавали, па се то није обитинило ни у овој последњеј doба. — Toliko на umirenje чланкописца „N. S.“ и javnosti.

Igra prilorde. У Vrlici родила је нека селанка близанце сраштенo мушко и женско rame уз rame, са dvје главе, које се могу слободно kретати. Близанцима су dvје ноге приљубљене skupa, а друге dvје сасвим слободне. Djeca су roђена жива.

Против штрајка. Šибенска подружница професорског удружења закључила је да се не одозове позиву, да 21. маја ступи у штрајк, ако им до тога рока влада не удолвоји захтевима, из разлога што је млад тек nedavno наступила и не може одмах ureдити професорско питање.

Useљavanje у Ameriku. Pošto mnogo svijeta hoće да се selи у sjeverну Ameriku и у ту svрhu ide čak у Zagreb и Beograd, да doбije preporuku američког konzulata, то се са strane vlastи upozorava narod, да му је sav taj trud и trošак uzaludan. Do sada је Amerika dozvoљavala naшој Kraljevini 6.424 lica, koja се могу кроз godinu дана у њу useliti, а сада namjerava taj broj sniziti на 890 lica на godinu. Radi toga треба да narod bude oprezan и да не nasљeda raznim agentima и посредnicima. Tim prije што је baš ovih дан uапšena družba од више lica, koja се bavila falsifikovanjem iseљничких putnica, и koja је raznim obećanjima, а уз skupe pare, navela неке наше ljude да putују krивим putnicama, koji су послје nastradali и morali су се povратiti pretrpivši veliku štetu.

Zabranjena brza vožnja. Опćинско управителство забранило је свим vrstama vozila (auta, kočija, bicikla, motocikla и slič.) од Pokrajinske Bolnice и од Grоgice svom државном cestom, као и од државне ceste к obали и svom obalom, brzo voziti. У ту су svрhu већ postavljene на четри vidna mjesta ploče са natpisom: Ne vozi brzo. Svaki prekršitelj biće kaзњen. — У ово vrijeme prašине ovakva naredба је hila потребна, te се nadamo да ће се paziti да се и врši.

Дражба. Ставља се на дражбу bracera „Katica“ новостии 14 тона у Pagу између 20—25. ов. мј. за трећину procijenjene вриједности. Bracera је у добром stanју. 2—3

Са Двора.

Кралјика Марија у пратњи своје мајке румунске кралјике допутовала је у понедjelјак у Beograd. На станици dočekao их је Kралj а испред владе др. Velizar Janković, док већ sveћаниге дочека није било. Огја Pašić предала је Kралјицу лијепо киту cvјећа. Румунска кралјика остаје неколико дана у Beogradу, а онда крече у Bukurešt. Kралj остаје у Beogradу за vrijeme boravка generala Leronta, а затим poduzima namjeravани put у Paris.

У оторак по подне је примљен на sveћани начин у audijenciju француски general Leront, koga је маршал двора представио Kралју, с којим се задржао четврт сата у разговору, а по том се одвео за француско посланство.

Смрт Masarykove supруге.

У ноћи од 12. на 13. ов. мј. preminula је у Pragu supруга predsjednika чехословачке републике T. Masaryka. У недjelju prije подне др. Nišić је отишао у Dvor и referisao Nj. V. Kралју о њеној смрти. Поводом тога Dvor је изјавио телеграфски своје саучеће predsjedнику Masaryku.

Радић и Македонствујши.

Велику сензацију произвела је вијест „Врсмена“ да је у Скопљу подузета истрага и да је откривена акција Радићеваца и Македонствујшигe комитета, која се састоји у томе, што је Радићев „Сл. Дом“, у коме је био чланак „Црна Македонија“, тајно растуран по Скопљу међу оне, за које се мислило да припадају комитету. У исто време ухаћено је на пошти неколико прогласа Тодора Александрова који су се имали растурати међу наше држављане. „Време“ иадаље вели да је полиција утврдила како Радић стоји у тајној вези са Македонствујшима Осим тога „Времеу“ јављају из Скопља, да је Македонствујшима успјело пребацити на њих територију велике количине оружја за наоружање њихових така. С тиме се доноде у велику многа уапшеница.

Нјемачка плаћанја.

LONDON, 16. «Times» prima из Berlina, да će Нјемачка у својој noti, коју će uskоро uputити Saveznicima, ponудити kudikомо већу svоту од 30 милјарди. Предложена svота приближе се оној, коју је Engleska bila ponудила у svом предлогу на конференцији у Parizu од јануара о. г., а то би било 50 милјарди златних maraka.

Бројавне и телефонске вијести.

Сједница Народне Скупштине.

БЕОГРАД, 16. Јучер у 9 и по сати отворио је председник др. Peleš сједницу Скупштине. Најприје је прочитан записник прошле сједнице, а онда је дем. посл. Čiевић, који је код прошлог гласања за избор чланова верификационог одбора украо гласачку кутију, казњен искључењем за 3 сједнице. Затим се прешло на извјештај верификационог одбора. Извјештај је већине Којић, а мањине Pera Marković. Којић даје објашњења те вели, да је већину вођио идеја, која prevлађује у демократском народу, нарочито у Englesкој, а то да се nesporni mandati не unосе у дискусију. Предбације демократима да су агитирали у неким мјестима са именом Kралја. Затим govори Davidović и obара се на радикале, optузујуći Radića radi veleizдаје. Kad је napao Pašića, radikali су енергично protestовали. У 1 sat bila је сједница prekinuta, а у 4 и по nastављена. Први је узео ријеч земљорадник Воја Lazić. Napada извјештај верификационог одбора и uопште изборни zakon. Iза њега govорио је демократ Dragutin Pecić. Ministar Uzunović izноси многе nekоректности демократа, нарочито bivших самосталца из Србије. Којић је ukратко pobijao tvрдње Pecićeve. Posljedњи је govорио socijalista Divac. У 8 sati сједница је закључена.

Прије попoдневне сједнице konferирали су Korošec и Spaho. Korošec је извјестио о разговору са Radićem. Danas је Korošec posjetио predsjednika vlade Pašića и Ljubu Jovanovića и с њима dulje konferираo.

General Leront у Beogradу.

БЕОГРАД, 16. Из Bukurešta stigao је у Beograd француски general Leront, koga се smatra великим prijатељем наше државе. Nјегову се dolasku у Beograd pridaje велики značaj. У Francуској важи као војник-diplomata, и zato се његов put dovodi у везу са данашњим stanјем у Великој и Maloj Antanti. У политичким се kруговима govори, да će Leront учествовати и у изради projekta reorganizacije наше voјске. Из Beograda će Leront kренuti у Prag, а послје toga će о svену referisати francуској vladi. На koncu sveга овoга dolazi služбени posјet наше Kралја predsjedнику francуске републике. Ово све govори јасно, како је наша Kралjevina, својом вјештом политиком, postала јак faktor у Evropи, о којем се води озбиљна раћуна.

Опćински избори у Hrvatsкој.

ZAGREB, 16. Ovdје се govори, да је Radić zatražio од vlade, да се у Hrvatsкој и Slavoniji provedу опćински избори, и то по starој austriјској uredbи. Затим је tražio, да се služбено објави како су у Hrvatsкој пред zakonom сви једнаки. На ovaj би начин Radić htio да navиће vladу на свој лијепаk, да призна оно што не postoji, а то да dosada Hrvati нијесу били једнаки пред zakonom као и остали grађани.

Професори и закон о заштити државе.

БЕОГРАД, 16. Јучерашње „Време“ доноси, да је на сједници министарског савета било govора о тому, да се против професора у случају истрајка употребити закон о заштити државе. Ради ове вијести настала је мала забуна у beоградским професорским kруговима.

Фош код Масарика.

PARA, 16. Председник републике Масарик примио је маршала Фоша Маршал је позвао председника, да што прије посјети Paris, нашо му је овај одговорно, да ће то учинити још ове године.

Откривена урота проти Исмет-паши.

LONDON, 16. Из Лозане јављају, да је успјело открићти урота проти Исмет паше. Шницарска је полиција уапсила једног Арнаута, који је путовао за Лозану намјером да убије Исмет пашу.

Француско-Пољско пријатељство.

Приликом бављења маршала Фоша у Варшави манифестовало се јавно француско-пољско братство. Предсједник Војцеховски у једном говору, који је овом приликом одржао, истакао је, да република Пољска има своју самосталност ахвалити Француској, и она је за то увијек спремна својом војском помоћи њој, која је много допринијела њеној самосталности. У знак француско-пољског братства подијелена је маршалу Фошу и маршалска част пољске војске. Фош је у сном одговору нагласио заједничке идеје, које воде политику Пољске и Француске и обећао да Пољска може у свако доба рачунати на помоћ Француске.

Промјене у њемачкој влади.

Како доносе њемачке новине државни канцелар Куно повлачи се са свога мјеста. Као разлог тому наводи се његова болест и умор. Али то не стоји, његову су одступању други узроци, политичке нарави. Француска наине држи, да је Куно крив пасивној резистенцији радника у Руру. Као Кунов замјеник спомиње се Штресман, вођа њемачке пучке странке.

Претендент на руски престо.

Велики кнез Николај Николајевић, који се сада налази у Берлину, издао је прокламацију на цијели руски народ, у којој објављује да претендује на руски престо. У овом

прогласу Николајевић увјерава руски народ, да ће он остварити праву демократију и да ће водити пацифистичку политику, остављајући и даље економску независност повољних држава и гарантирајући сељацима право на земљу без оштете. На концу вели, да ће подузети све, да осигура стари престиж Русије у међународним питањима

ПРИВРЕДА.

Стање усјева.

Министарство Пољопривреде добило је извјештаје из цијеле државе о стању усјева и воћа. Из тих извјештаја опћи утисак је повољан и можемо се надати повољнијим резултатима од прошле године. Прољеће је имало довољно кише, која је повољно дјеловала на развитак усјева. Пшеница стоји врло добро. Раж и јечам исто тако. Кукуруза је засијан, а у раним крајевима добро никао. Конопља и лан се лијепо развијају. Баштованству су пријале киша и топлина, те све врсти бујно напредују. Ливаде су биле мокре, кад је требало и трава је густа. Земље, које су биле усјед велике воде потопљене, ослобођене су од воде и ако је рад на њима закаснио, сустићи ће усјев, јер је земља довољно влажна и воденим муљем појачана. Виногради су преко зиме добро сачувани и тјерају лоазу с добрим родом. Главни посао је виноградара, да прскањем плавог камена и сумпора сачувају винограде од разних болести, које на њих наваљују. Воће се добро одметло, које није у цвату страдало. Има крајева, гдје им је мраз и град нанео доста штете.

Књижевност.

„Пергаменти“, од Јеле Спиридоновић-Савић. (Издање С. Б. Цвијановића - Београд). Овај мали сјев представља један нови акценат у поезији гђе Савић и један од ријетких акцената у нашој поезији уопште: религиозно-мистички „Пергаменти“ се одликују наивношћу и искреношћу инспирације, благородством мисли и хармоничношћу стила, и имаће несумњиво, врло захвалан круг читалаца. Издање врло елегантно и стоји 20 дин.

„Мисао“. Свеска I. мај 1923. Платонов докази бесмртности душе, др. Борислав Лоренц. Пролетње вече, pjesма, Јела Спиридоновић-Савић. Достојевскова ноћна pjesма, Верка Илијих. У екстази весело, pjesма, Ружа Авакумовић. Ја, луталица и сањарка вјечна, pjesма, Милица Костић. За Кичевско, за Македонско, приповјетка, Ратко Петровић. О матондама, Бранимир Малеш. Јадранско питање, др. Видан О. Благојевић. Мистика у „Росмерсколму“, Ранко Младеновић. Морални фактор у нашим посљедњим ратовима, потпуковник Ђ. Ђирић. Наши сарадници: Станислав Винавер, Порте. Уредник: др. Ранко Младеновић.

Модерно уређена

„Нова Штампарија“

у Шибенику

препоруча се п. н. опћинству.

Помажите „Просвјету“!

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Свима пријатељима и знанцима, који су нам пригодом губитка нашег милог јединца

СИНИШЕ

настојали да искажу саучешће и ублаже нашу голему тугу било на који начин, овим путем изричемо нашу најдубљу захвалност.

Истовремено молимо све оне знанце и пријатеље, које смо о нашој несрећи заборавили да обавијестимо, нека нам опросте и не замјере.

Крсто Бибић, отац. Стана Бибић, мајка. Невенка Бибић, сестра.

Slavenska Banka d. d. Zagreb, filijala Šibenik

Dionička glavnica i rezerve Din. 50,000.000.—. Ulošci preko Din. 125,000.000.—.

FILIJALE: Beograd, Bjelovar, Brod n/S., Celje, Dubrovnik, Gornja Radgona, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Osijek, Sarajevo, Sombor, Sušak, Šabac, Velikovec, Vršac.

ISPOSTAVE: Rogaška Slatina (sezonska), Škofja Loka.

AGENCIJE: Buenos Aires, Rosario de Santa Fe.

AFILIJACIJE: Slovenska banka, Ljubljana; Jugoslavenska industrijska banka d. d., Split; Balkan Bank r. t., Budapest, Vaczi utca 35; Bankhaus Milan Robert Alexander, Wien I. Augustinerstrasse 8.

Obavlja sve bankovne poslove najkulantnije.